

درس پانزدهم

«شیر و موش»

آموختنی‌ها

- ۱ ساخت کلمات مرکب با واژه‌ی «زاره»
- ۲ تقویت فضایل اخلاق به ویژه گذشت
- ۳ اتصال در کلمه با - ربط
- ۴ آشنایی با ضرب‌المثل

کتاب کار فارسی پایه چهارم

کلمات مترادف

بیشه: جنگل کوچک، جنگل

موشک: موش کوچک

خفته: خوابیده

آشفته: بی نظم، پریشان، پراکنده

متغیر: خشکین، عصبانی

یک غازی: بی ارزش

لوس: کسی که بی خود و بی جهت خود را پیش

هراس: ترس
دیگران عزیز می کند.

وحوش: جانوران وحشی

مفترت: آمرزش

لابه: گریه و زاری

رحم: مهربانی، بخشیدن

در عوض: به جای

خلاص رهایی، آزادی

صید: شکار

ناهماهنگی: بی نظمی

قطعات: قطعه‌ها، تکه‌ها

متفکرانه: در حال تفکر

سابق: گذشته، قبل

فاش: آشکار، ظاهر

تحمل: صبر، شکیبایی

مرور: بلز خوانی

تعلق داشتن: وابستگی داشتن

وادار کردن: مجبور کردن

باز نگوش: کسی که فقط به دنبال بازی است

جمال و حوش: اطراف

کلمات متضاد

سخت = آسان

بهترین = بدترین

حقیقت = دروغ

موفقیت = شکست

درست = غلط

تشویق = تنبیه

آخرین = اولین

جدی = شوخی

خطا = کار صحیح

خفته = بیدار

هراسیدن = شجاعت

کلمات هم خانواده

مربوط، ارتباط، ربط، رابط

تکلیف، مکلف

تعلق، منعلق

موفقیت، توفیق، موفق

میل، امیال، مایل

راضی، رضا، رضایت

موضوع، وضع، اوضاع

دقیقاً، دقیق

متغیر، تغییر، تغییرات

صید، صیاد

مغفرت، استغفار

رحم، رحمان، رحیم

حاصل، محصول

عوض، تعویض

املا دان

نوشتن یک املا بدون نقطه یا نقطه گذاشتن یک متن بدون نقطه، در تقویت املا بسیار مؤثر است.
الف: با توجه به درس شیر و موش نقاط پاک شده را سر جای خودش قرار بده.

موسکی کرد، حواس آسعه
گه رها کرد و گاه بار گرفت
محرر ر موس بد رفتار
سد گرفتار، موس باری گوس
به هوا برده، بر رمن رندس
با دم سر می‌گمی باری
گربه کرد و به الماس اعداد

بود سمری به سسهای، حسه
آن قدر گوس سمر، گار گرفت
با که از حواب، سر سد سدار
دست برد و گرفت کله‌ی موس
حواس با رر سعه، له گندس
گفت: ای موس لوس یک عاری
موس سحاره در هراس اعداد

ب: ده واژه‌ی دشوار این درس را بدون نقطه بنویس.

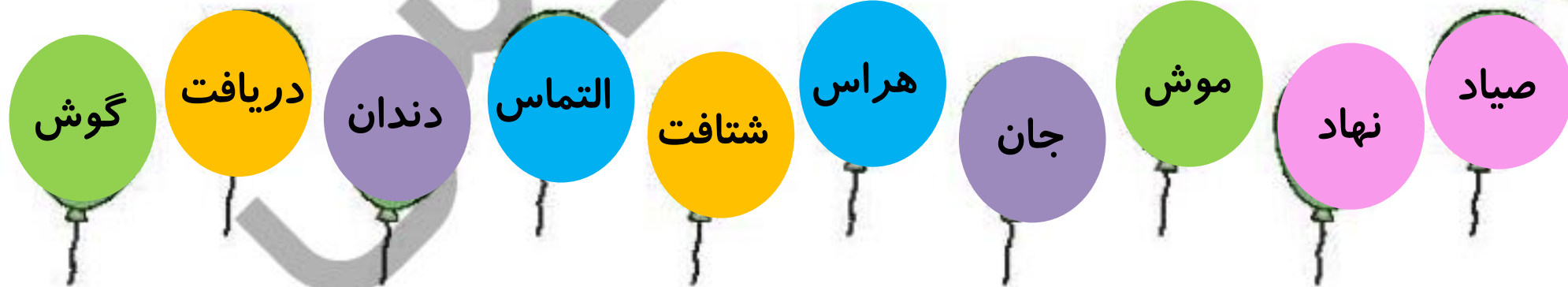

تمرین

بند بادکنک‌های کلمات هم‌آهنگ و هم‌قافیه را به هم وصل کن.

۱

۲ درستی و نادرستی جملات زیر را مشخص کرده و در صورت نادرستی، درست آنها را بنویس.

الف: صیاد می‌خواست شیر را شکار کند. صیاد می‌خواست گرگ شکار کند.

ب: شیر، موش را لای پنجه‌های دستش له کرد. شیر، موش را له نکرد.

پ: واژه «بیزار»، مثل «نیزار» است. نیزار یعنی جایی که نی فراوان دارد ولی بیزار این گونه نیست.

ت: کلمه «غازی»، با کلمه «قاضی»، هم‌آوا هستند.

فارسی چهارم دبستان

علوی

مانند نمونه جای خالی را پر کن.

۲

شالی - لاله - علف - برنج - گندم - سبزه

جایی که علف فراوان دارد.

علفزار

زار

+

علف

جایی که لاله فراوان دارد.

لاله زار

زار

+

لاله

جایی که شالی فراوان دارد.

شالیزار

زار

+

شالی

جایی که برنج فراوان دارد.

برنج زار

زار

+

برنج

جایی که گندم فراوان دارد.

گندم زار

زار

+

گندم

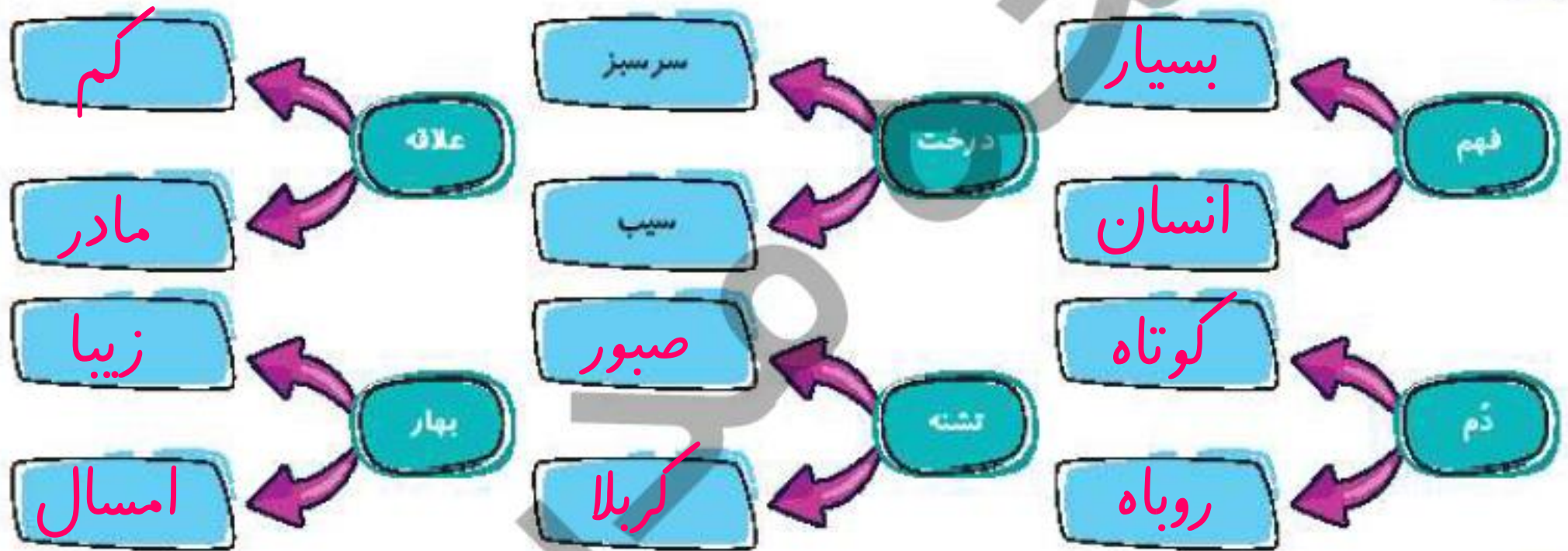
جایی که سبزه فراوان دارد.

سبزه زار

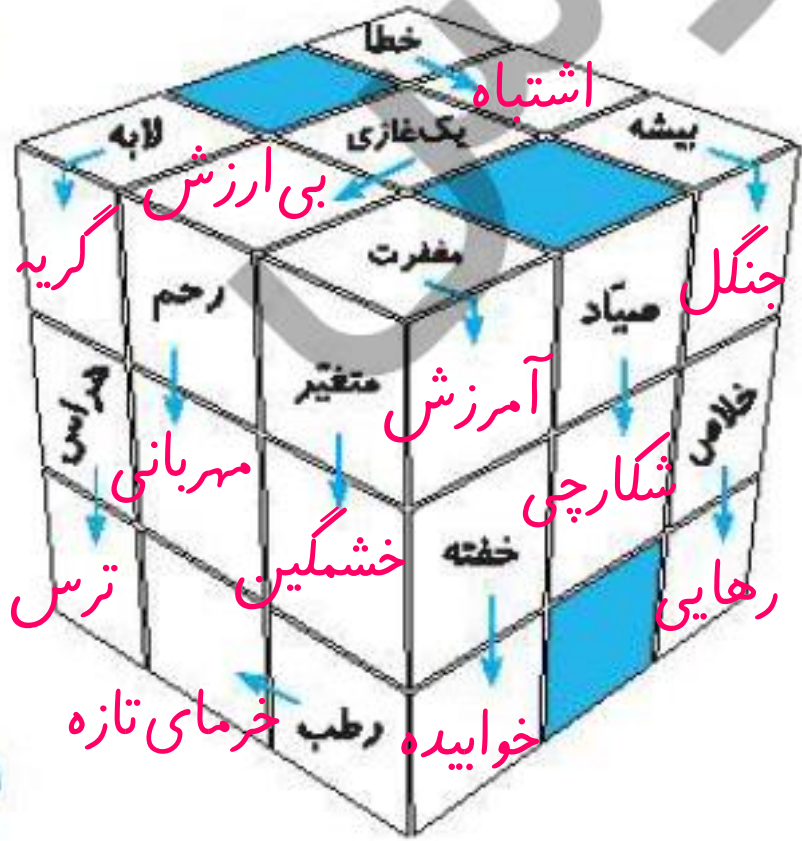
زار

سبزه

باهر کلمه مانند نمونه، ترکیبات دیگر بنویس.

در مکعب زیر، جدول را طوری مرتب کن که همه کلمه‌های هم‌معنی، کنار هم قرار بگیرند.

- جنگل
- مهربانی
- خشمگین
- خرمای تازه
- خوابیده
- شکارچی
- گریه و زاری
- رهایی
- ترس
- بی‌ارزش
- اشتباه
- آمزش

۶ مخالف هر کلمه را بنویس.

هر رسیدن	↔	نترسیدن
اسارت	↔	رهایی

خطا	↔	درست
خفت	↔	بیدار

۷ ابتدا و انتهای هر بیت را از روی درس کامل کن.

گره کرد و هراس افتاد
موش هیچ است پیش شاه وحوش
از تو امید مغفرت دارم
پنجه وا کرد موش را دل کرد

موش بیچاره در هراس افتاد
که تو شاه وحوشی من موش
تو بزرگی و من خطاکارم
شیر از این لابه رحم حاصل کرد

۸

با حروف درهم ریخته واژه بساز. (می‌توانی از یک حرف چند بار استفاده کنی)

غازی

متغیر

غارت

دو ضرب‌المثل بنویس که در آنها نام حیوانی به کار رفته باشد.

با دم شیر بازی کردن جوجه را آخر پاییز می‌شمارند.

یکی از آنها را به دلخواه نقاشی کن.

به دلخواه دانش آموز

علوی

۱۰ در هر گروه کدام کلمه با بقیه فرق دارد؟ آن را مشخص کن و بنویس.

غایت

الف: متغیر، غایب، تغییر، تغییرات

خصومت

ب: اخلاص، خصومت، خلاصه، خلاص

حمد

پ: رحمت، رحم، حمد، رحمان

۱۱ ابیات زیر را به ترتیب شماره گذاری کن.

شیر را آمد این بلا بر سر	۳ اتفاقاً سه چار روز دگر
خود رها شد ز پنجه‌ی صیاد	۵ شیر چون موش را رهایی داد
گریه کرد و به التماس افتاد	۱ موش بیچاره در هراس افتاد
موش هیچ است پیش شاه وحوش	۲ که تو شاه وحوشی و من موش
عوض گرگ، شیر گیر افتاد	۴ دام صیاد، گیر شیر افتاد

با توجه به سوالات داده شده، پاسخ مناسب را انتخاب کن.

الف: در کدام گزینه ضرب‌المثل به کار رفته است؟

(۱) موش بیچاره در هراس افتاد

(۲) با دم شیر می‌کنی بازی ❌

(۳) گفت: ای موش لوس یک غازی

(۴) موش هیچ است پیش شاه وحوش

ب: علت ناراحتی «نین»، چه بود؟

(۱) دیر به مدرسه رسیده بود.

(۲) با دوستانش قهر کرده بود.

(۳) قطعات اسباب‌بازی برادرش را شکسته بود.

(۴) درس را به خوبی پاسخ نداده بود. ❌

پ: منظور از «ش»، در بیت «خواست در زیر پنجه، له کندش، کیست؟

(۱) آشفته

(۲) صیاد

(۳) شیر

(۴) موش ❌

ت: کدام گزینه برای پیوستن به صفت بعد از خود نیاز به اتصال با «ی» ندارد؟

(۱) شاه ❌

(۲) پنجه

(۳) بیشه

(۴) کله

ث: در کدام گزینه صفت به کار نرفته است؟

(۱) خانم مهربان

(۲) بوته‌های گل ❌

(۳) موضوع مهم

(۴) مرواریدهای سحرآمیز

خوانش و پردازش

متن زیر را بخوان و به پرسش‌ها پاسخ بده.

۱۳

در جنگلی سرسبز حیوانات زیادی زندگی می‌کردند. خرگوش سفید کوچولوی جنگل در بین سبزه‌ها جست‌وخیز می‌کرد. لاک‌پشتی آرام آرام می‌رفت تا خود را به تخته‌سنگ نزدیک آب برساند. خرس قهوه‌ای کمی دورتر پنجه‌هایش را روی درختی می‌کشید، مثل اینکه دنبال چیزی می‌گشت. سنجاب کوچولوی زیبا از شاخه‌ای به شاخه دیگری می‌پرید. گنجشک‌ها در سراسر جنگل جیک‌جیک می‌کردند. صدای دارکوبی که با منقار معکوس به تنه‌ی درخت ضربه می‌زد، به گوش می‌رسید.

جغد دانه سلطان جنگل از روی شاخه درختی بلند حیوانات را نگاه می کرد. ناگهان متوجه شد لاک پشت به پشت افتاده و هرچه تلاش می کند نمی تواند خود را به شکم برگرداند. از خرسی که در نزدیکی اش بود کمک خواست؛ اما خرس گفت: «وقت ندارم». سنجاب از راه رسید و به لاک پشت کمک کرد.

روزها یکی پس از دیگری گذشت تا اینکه روزی خرس در جنگل اسیر دست زنبورهاى عسل شد و به هر طرف فرار می کرد. دنبال برکه ای بود تا با رفتن در آب خود را از دست زنبورها نجات دهد. در بین راه لاک پشت را دید و سراغ برکه ای آب را از او گرفت.

لاک پشت با مهربانی بر که را نشانش داد و گفت «همشهری من، کوه به کوه نمی‌رسد ولی آدم به آدم می‌رسد.» خرس چیزی نگفت دوید تا خود را به برکه‌ی آبی که لاک پشت گفته بود رسانید و درون آب پرید که باعث شد زنبورها از خرس دور شوند. خرس وقتی از برکه‌ی آب بیرون آمد به یاد حرف لاک پشت افتاد ولی متوجه منظور او نشد به همین دلیل به سراغ جغد دانا رفت و موضوع را برایش تعریف کرد. جغد دانا گفت: یادت هست که لاک پشت دچار مشکل شد و تو به او کمک نکردی؟ او این رفتار را نادیده گرفت و روزی که کمک خواستی با جان و دل تو را یاری کرد.

خرگوش، لاک پشت، خرس قهوه‌ای، سنجاب، گنجشک، دارکوب، جغد، زنبور

الف: چه جانورانی در این داستان بودند؟

ب: کدام جانور به دانایی معروف بود؟ **جغد**

پ: برای داستان «جنگل زیبا» نام دیگری انتخاب کن. **به دلخواه دانش آموز**

ت: از کدام حیوان داستان خوشتر آمده است؟ چرا؟ **به دلخواه دانش آموز**

ث: ضرب‌المثلی که در این داستان آمده را بیان کن. **کوه به کوه نمی‌رسد ولی آدم به آدم می‌رسد.**

ج: آخر داستان را آن‌طور که دوست داری تغییر بده و بنویس.

به دلخواه دانش آموز

فارسی چهارم دبستان

